

ПРОБЛЕМИ ГАРМОНІЗАЦІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ УКРАЇНИ ДО ВИМОГ МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ

Щибря Т. В., заст. директора з навчальної роботи, Вовчанський технікум ХНТУСГ ім. П. Василенка, Напольських К. О., студентка, Харківський національний університет міського господарства імені О.М. Бекетова

Процес інтернаціоналізації економіки призвів до того, що багато аспектів обліку як наукової дисципліни та виду практичної діяльності набули міжнародного забарвлення, все більше підприємств розширюють межі своєї діяльності, перетинаючи кордони держави. До того ж кожна країна на шляху пошуку нових інвестицій намагається привернути до себе увагу іноземних інвесторів. Облік як «мова бізнесу» теж не залишається осторонь.

Гармонізація обліку висуває існуючі у сфері бухгалтерського обліку проблеми на міжнародну арену, направляючи процес обміну економічною інформацією таким чином, щоб забезпечити для її користувачів можливість створення єдиного підходу до вирішення облікових проблем.

Незважаючи на очевидну необхідність узгодження національних систем регулювання обліку у відповідності з міжнародними стандартами, необхідно підкреслити, що прості спроби вилучення та переносу бухгалтерських принципів інших країн чи механічне використання облікових стандартів Комітету з міжнародних стандартів фінансової звітності (КМСФЗ) не можуть дати бажаних результатів у силу ряду причин. Передусім необхідно врахувати розбіжності у рівні економічного розвитку країн, які виявилися наслідком багатовікових культурних і національних традицій.

Дана проблема актуальна і для України. Вирішення її потребує значних змін у різних сферах економічної діяльності, у тому числі фінансово-економічному аналізі, аудиті, статистиці. Для вирішення цієї проблеми була прийнята Програма реформування бухгалтерського обліку, затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 28.10.1998 р. № 1706 і Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р. № 996-XIV. З того часу розроблено та прийнято 33 національних положення (стандарты) бухгалтерського обліку. Згідно Закону України національні (положення) стандарти бухгалтерського обліку створювалися на основі міжнародних стандартів, але проблема залишається невирішеною.

Вирішенню цієї проблеми присвячені роботи Ф. Бутинця, І. Бланка, С. Голова, В. Костюченко, Я. Соколова, В. Швеця. Проте не менш важливі питання щодо методології та організації бухгалтерського обліку в сучасних умовах залишаються відкритими і нині.

Завдяки детальному вивченню, узагальненню і проведеному аналізу існуючих наукових досліджень було виявлено, що немає жодного сумніву щодо необхідності гармонізації системи бухгалтерського обліку України до Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку. Однак виникає питання: як

можна наблизитися до гармонії зі світом, не досягнувши її всередині своєї країни?

Неможливо прийти до чогось єдиного, цілого без певного порівняння, упорядкування та забезпечення взаємної відповідальності в побудові національних облікових систем. Гармонізація в бухгалтерському обліку у міжнародному аспекті досягається шляхом встановлення і розробки певної системи правил, дотримання яких надає характеру порівнюваність. Однак вона можлива не лише тоді, коли при побудові національної системи враховуються міжнародні вимоги, а й коли певний її рівень досягається всередині країни, тобто саме на цьому етапі ми повинні говорити про уніфікацію окремих аспектів обліку.

Прийняття і використання МСБО забезпечує: зменшення ризику для кредиторів та інвесторів; зниження витрат кожної країни на розробку власних стандартів; поглиблення міжнародної кооперації в галузі бухгалтерського обліку; однозначне розуміння фінансової звітності та зростання довіри до її показників у всьому світі.

На сьогодні міжнародні стандарти не тільки узагальнюють накопичений досвід різних країн, а й активно впливають на розвиток національних систем бухгалтерського обліку та звітності. Роль міжнародних стандартів помітно зросла у зв'язку із вступом у дію угоди між Комітетом з міжнародних стандартів фінансової звітності (КМСФЗ) та Міжнародною організацією комісій з цінних паперів (IOSCO) про те, що акції компаній, звітність яких складатиметься відповідно до ратифікованого IOSCO переліку міжнародних стандартів, включатимуться в лістинг усіх фондових бірж світу. У такий спосіб для підприємств полегшується вихід на світові ринки капіталу та знижуються витрати на залучений капітал.

Ці причини вплинули на вибір Міжнародних стандартів фінансової звітності як орієнтиру для реформування системи бухгалтерського обліку та звітності України.

Методологічні проблеми у процесі гармонізації принципів регулювання обліку обумовлені не стільки відмінностями в техніці обліку, скільки різною правовою базою. Відповідно до Конституції України суб'єкти господарювання зобов'язані виконувати тільки норми, що встановлені законодавством, тобто проблема полягає у визначенні шляху включення міжнародних стандартів в правове поле України. Відомо, що не всі вимоги МСФЗ можуть бути реалізовані при складанні звітності підприємствами України.

Труднощі впровадження міжнародних стандартів фінансової звітності пов'язані також з необхідністю мати стійкі джерела інформації про всі зміни, які вносяться в діючі міжнародні стандарти і про нові стандарти, що приймаються. Це вимагає з боку Міністерства фінансів України – регулятора в сфері бухгалтерського обліку – пошуку нових форм співпраці з Радою з міжнародних стандартів фінансової звітності. Відомо, що міжнародні стандарти – продукт професійного регулювання. Рада з міжнародних стандартів підтримує зв'язки виключно з професійними організаціями, тоді як в країнах

перехідної економіки переважає державне регулювання бухгалтерського обліку.

Не менш серйозними є проблеми професійного навчання молоді та підвищення кваліфікації практикуючих бухгалтерів.

Одним з важливих ключових моментів проблем гармонізації української практики обліку, які необхідно вирішити в найближчому часі – проблема відсутності гармонізації на рівні держави, коли не просто явища, але й тлумачення основних їх елементів носить подвійний характер.

З огляду на те, що більшість економічно розвинутих країн світу займається не чим іншим як інформаційною експансією в Україні, до інформації підходять головним чином з технічного боку і не більше. Йдеться про необхідність з одного боку, відсічного і принципового захисту власного національного інформаційного простору. Без цього не можливо відстояти себе у світовому товаристві, змусити рахуватися з нами, оскільки, економічна влада нині базується не на власності на землю, техніку і навіть не на капіталі, а саме на ідеї інформаційних технологій.

Зважаючи на це, важливим питанням подальшого розвитку бухгалтерського обліку в Україні є визначення вимог до обсягу та якості інформації, яка надається зовнішнім користувачам у вигляді фінансової звітності. Зокрема, слід визначити сферу застосування МСФЗ в Україні.

Водночас потребує принципових змін система статистичної звітності, оскільки в іншому випадку, підприємства, цінні папери яких перебувають в обігу на фондовому ринку, а також підприємства, які відповідно до законодавства зобов'язані оприлюднювати річну фінансову звітність, складатимуть два комплекти звітності: неуніфікований зі МСФЗ для оприлюднення та уніфікований з П(С)БО для органів статистики.

Цю проблему можна вирішити встановленням законодавчих вимог до річного звіту підприємства, а не тільки до фінансової звітності. Зокрема, річний звіт має містити статистичну, фінансову, соціальну та екологічну інформацію про діяльність підприємства. Статистичну інформацію доцільно обмежити загальними показниками, необхідними для управління на макрорівні, а фінансову – формувати виходячи з потреб широкого кола користувачів із використанням класифікацій основних засобів, запасів, прийнятих на підприємстві. Це дасть змогу усунути існуючу суперечність інтересів державних органів і суспільства щодо підходів до оцінки та подання інформації у фінансовій звітності.

Отже, існуюча методологія та організація бухгалтерського обліку в Україні недосконалі. У цьому зв'язку доцільно використати досвід зарубіжних країн з врахуванням національних особливостей. Реалізація запропонованих заходів сприятиме удосконаленню методології та організації бухгалтерського обліку в Україні і наближенню їх до міжнародних стандартів.

Список використаної літератури

1. Нищенко Л. Порівняльний аналіз міжнародних стандартів фінансової звітності та положень (стандартів) бухгалтерського обліку України // Формування ринкових відносин в Україні. – 2006. – № 4. – С. 90-94.
2. Іонін Є. Проблеми впровадження в Україні міжнародних стандартів. Аналітичні аспекти // Бухгалтерський облік і аудит. – 2007. – № 4. – С. 22-25.
3. Нищенко Л. Гармонізація бухгалтерського обліку та фінансової звітності України з міжнародними стандартами // Бухгалтерський облік і аудит. – 2006. – № 9. – С. 6-9.
4. Сікора І. Проблемні аспекти гармонізації бухгалтерського обліку оборотних активів до вимог міжнародних стандартів // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. – 2005. – № 77-78. – С. 83-88.

АНТИКОРУПЦІЙНИЙ АУДИТ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ЕКОНОМІЧНОЇ СВОБОДИ В УКРАЇНІ

Наумов М. С., канд. екон. наук, доцент, Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова

З набуттям незалежності в Україні розпочалась ринкова трансформація інверсійного типу. Формальним її завершенням можна вважати 2005-2006 роки, коли Європейським Союзом та Сполученими Штатами Америки нашій країні був наданий статус країни з ринковою економікою. Як відомо, зазначена трансформація передбачала перехід від адміністративно-командної економіки до ринкової як до більш ефективної. Низький обсяг ВВП України у 2016 році (приблизно 60 % від аналогічного показника 1990 року) дозволяє зробити висновок, що перехідні процеси досі не завершені.

Ще одним доказом відсутності сформованої ринкової економіки в Україні є низький рівень економічної свободи. За розрахунками Wall Street Journal і Heritage Foundation у 2017 році наша країна з 48,1 балами зі 100 можливих посіла 166-те місце в світі, потрапивши до групи деспотичних країн [1]. «Сусідами» стали Чад, Афганістан, Судан (які випередили Україну на декілька десятків бала) та Суринам, Болівія, Гвінея, Туркменістан (що відстали на декілька десятків).

Серед 12 показників, на основі яких визначається індекс економічної свободи, одним із найгірших в Україні є сумлінність влади – 29,2 пункти. Цей показник визначається на основі таких субпоказників, як суспільна довіра до політиків, нерегулярні платежі та хабарі, прозорість формування державної політики, відсутність корупції, сприймання корупції, прозорість державної служби. Розвинена система корупції, таким чином, є однією з істотних перешкод на шляху формування економічної свободи в Україні. Представники міжнародних організацій прямо вказують на необхідність подолання цього недоліка: «Сильна прихильність до структурних реформ з метою зменшення корупції і подальше відкриття економіки для західних інвестицій та фінансових установ будуть мати вирішальне значення для стабілізації економіки». Разом із тим констатується відсутність помітних результатів: «Уряд розгорнув